Misima Jukió
ONNAGATA

Misima Jukió, japán író (1925-1970) fontosabb művei: *Kamen no kokohaku* **(Confessions of a Mask);** *Kinjuki* **(Forbidden Colors);** *Manatsu no shi* **(Death in Midsummer);** *Kinkakuji* **(The Temple of the Golden Pavilion);** *Kindai nō-gakushu* **(Five Modern Nō Plays);** *Utage no ato* **(After the Banquet);** *Gogo no eiko* **(The Sailor Who Fell from Grace with the Sea);** *Sado kōshaku fujin* **(Madame de Sade); Regénytetralógiája:** *Haru no yuki* **(Spring Snow);** *Honba* **(Runaway Horses);** *Akatsuki no tera* **(The Temple of Dawn);** *Tennin Gosui* **(The Decay of the Angel). Magyarul:** *Az Aranytemplom* **(Budapest 1989, Magvető); Írásai a Nagyvilágban:** *A kegyencnő és a pap* **(1983/4);** *A szeppuku* **(1975/1);** *Sade márkiné* **(1977/8);** *Egy maszk vallomásai* **(1988/4);** *Az arany pagodatemplom* **(1979/1). Az Onnagata fordítása az alábbi kiadás alapján készült:** *Death in Midsummer* **(London 1967, Secker-Warburg).**

Maszujama csodálta Mangiku művészetét. Az egyetem elvégzése után - klasszikus japán irodalomból szerzett diplomát - ezért döntött úgy, hogy a kabuki színháznál helyezkedik el. Mangiku Szanokava színpadi alakításai mindig megrendítették.

Maszujama szenvedélyes érdeklődése a kabuki iránt középiskolás korában kezdődött. Mangiku, a kezdő *onnagata,* akkoriban jelentéktelen szerepeket alakított: a pillangó szellemét a *Kagami Dzsisi*ben vagy legfeljebb Csidorit, a komornát a *Genta megtagadásá*ban. Mangiku bizonytalanul és hagyományos módon játszott; senki nem sejtette benne a leendő nagyságot. Maszujama azonban már akkor is érezte a színész tartozkodó szépségéből fel-fellobbanó rideg lángokat. A nagyközönség természetesen semmit nem vett észre. Sőt, egyetlen színikritikus sem figyelt fel Mangiku sajátos játékára, a hótakaró alatt lobogó tűzre, ami pályája kezdetétől fogva beragyogta alakításait. Most pedig mindenki úgy tett, mintha ő fedezte volna fel Mangikut.

Mangiku Szanakova igazi *onnagata* volt, ami manapság igen ritka. A kortárs *onnagata* színészektől eltérően ő szinte képtelen volt jól eljátszani a férfiszerepeket. Gazdag, rendkívül kifinomult játékstílusát komor felhangok árnyalták. Mangiku mindig mindent - az erőt, a tekintélyt, az állhatatosságot, a bátorságot - az egyetlen rendelkezésére álló eszközzel, a nőiséggel fejezett ki, de ezen keresztül az összes emberi érzelmet meg tudta jeleníteni. Ilyen az igazi *onnagata,* de ma már jóformán nem is létezik. Színpadi beszédüket egy különleges, végtelenül finom hangszer játéka kíséri; egy közönséges, moll hangnemben megszólaltatott hangszerrel vagy akár a nők szolgai utánzásával lehetetlen elérni ezt a hangszínezetet.

Mangiku egyik legsikeresebb alakítása Jukihime, a Hóhercegnő volt a *Kinkakudzsi* című darabban. Maszujama egyetlen hónap alatt tízszer látta Mangikut ebben a szerepben, és akárhányszor nézte is meg, az élmény mit sem csökkent. A darabban minden megtalálható, ami Szanokava Mangikut jelképezi; az elemek összefonódnak, a narrátor első mondatától kezdve: "Az Aranytemplom, Josimicu sógun, a Szarvaskert szerzetese hegyi nyaralója magas, háromszintes épület; kertjét csodaszép látnivalók ékesítik: éjsötét szikla, kövek között csörgedező patak, tavasztól duzzadó, robajló vízesés, egymás mellett sorakozó fűz- és cseresznyefák; oszloprendje akár egy hatalmas, sokszínű brokát." A virágzó cseresznyefákat, a vízesést és a csillogó Aranytemplomot megjelenítő káprázatos díszlet; a vízesés komor zúgását érzékeltető, a színpadnak állandó nyugtalanságot kölcsönző dobok; a zülött Macunaga, a lázadó tábornok sápadt, szadista arca; a csodakard, amin a reggeli fényben a Fudó szent képe csillog, ám amikor a lemenő nap felé fordítják, egy sárkányalakot mutat; a naplemente izzó tündöklése a vízesésen és a cseresznyefákon; a hulló virágszirmok - minden a legapróbb részletekig a nőt, a szép és előkelő Jukihimét szolgálja. Jukihime jelmeze egy-

szerű volt: a fiatal hercegnők szokásos karmazsinvörös selyemköntöse. Alakját azonban a nevéhez illő hó szelleme lengi körül, és mintha nagyapja, Szessú, a híres festő havas tájképei is jelen lennének - Jukihime vörös köntöse ennek a kísértethónak köszönheti vakító ragyogását.

Maszujama azt a jelenetet szerette legjobban, amelyikben a fához kötözött hercegnő a nagyapjáról szóló legendára gondol, lábujjaival közben egy patkányt rajzol a lehullott virágszirmok közé, ami életre kel és elrágja a köteleket. Talán mondani sem kell, hogy Mangiku Szanokava ebben a jelenetben egyáltalán nem bábuszerűen mozgott, ahogy néhány *onnagata* tette volna. A kötelek között Mangiku vonzóbb volt, mint valaha: cirkalmas mozdulatai - a lágy taglejtések, az ujjak játéka, a kéz íve - mesterkéltnek tűnhettek volna, ha a hétköznapi élet mozdulatait fejezik ki, a fához kötözött Jukihime esetében azonban rendkívül elevenen hatottak. A kötelek korlátozta bonyolult, torz mozgás minden egyes pillanata a végső, tökéletes tetőpontnak látszott, amit aztán követett egy újabb és ismét egy újabb; a tetőpontok, mintha egymást követő hullámok ellenállhatatlan sodrásában összefolytak.

Mangiku játéka némely pillanatban egyenesen sátáni erejű volt. Elbűvölő tekintetét mesterien használta ki: elég volt egyetlen szemvillanás, és a közönség úgy érezte, hogy a szereplő teljesen átalakult. Például ahogy a *hanamicsi*ről a színpadra vagy a színpadról a *hanamicsi*re meredt, vagy amikor a *Dódzsódzsi* című darabban egy pillantást vetett felfelé a harangra. Az *Imoszejama* palota-jelentében Mangiku Omivát játszotta, akitől Tacsibana hercegnő elcsábítja kedvesét, és most el kell viselnie az udvarhölgyek könyörtelen gúnyolódását. A jelenet végén, már-már tébolyodottan a féltékenységtől és a dühtől, Omiva kirohan a *hanamicsi*re, és meghallja a színpadon sugdolózó udvarhölgyeket: "A Hercegnő rangon alul házasodik! Mily öröm ez mindannyiunknak!" A színpad szélén ülő narrátor hangosan szavalja: "Amikor Omiva ezt meghallja, hirtelen hátranéz." Ebben a pillanatban Omiva teljesen átalakul, arcán megszállott ragaszkodás tükröződik.

Maszujamát rettegés fogta el, valahányszor végignézte ezt az átalakulást. Sátáni árny suhant át a ragyogó színpadon, a csodálatos díszleteken, a szép jelmezeken és a feszülten figyelő népes közönségen. Ez az erő nyilvánvalóan Mangikuból áradt, ugyanakkor túlemelkedett a testén. Maszujamának olyan érzése volt, mintha egy sötét forrás tört volna elő a színpadon álló alakból, ebből a végtelenül bájos, törékeny, kecses és érzékeny női alakból. Megnevezni nem tudta volna, de a sötét forrás lényegét egy különös, gonosz hatalommal, a színész varázserejének végső tartalékaival, a férfiakat tévútra vezető és a szépség pillanatával elpusztító csábító gonoszsággal azonosította. Mégha sikerült volna is megnevezni, megmagyarázni akkor sem lehetett volna.

Omiva megrázza a fejét, haja szétbomlik. A színpadon, ahová most visszatér a *hanamicsi*ről, Funasicsi gyilkos kardja várja.

"A ház muzsikától hangos, dallamában őszi szomorúság", szavalja a narrátor.

Ijesztő, ahogy Omiva a végzete felé siet. A pusztulásba, a halálba igyekvő csupasz, fehér lábak szétlebbentik a kimonót, és mintha

pontosan tudnák, hogy a színpadon meddig hajszolják majd a felkorbácsolt érzelmek, határozott léptekkel haladnak előre, ujjongva és diadalmasan a féltékenység kínjai közepette is. A fájdalomba öröm vegyül, miképp a kívül sötét köntöst is fényes, tarka selyemszálak díszítik a visszáján.

2.

Maszujama annak idején azért szegődött el a társulathoz, mert teljesen rabul ejtette a kabuki, illetbe inkább Mangiku. Azzal is tisztában volt, hogy ettől a bilincstől csak akkor szabadulhat meg, ha a legapróbb részletekig megismeri a színfalak mögötti világot. Mások elbeszéléseiből tudta, hogy milyen kiábrándító az a világ, és meg akart mártózni benne, hogy a saját bőrén érezze a csalódást.

A várt kiábrándulás azonban egyre késlekedett, éppen Mangiku miatt. Mangiku hűen követte a tizennyolcadik századi *onnagata*-kézikönyv, az *Ajamegusza* előírásait: "Az *onnagata* mindenütt, még az öltözőben is *onnagata*-ként viselkedik. Ügyelnie kell, hogy evés közben ne lássák az arcát; el kell fordulnia." Megesett, hogy Mangiku kénytelen volt mások jelenlétében enni, mert nem volt ideje kimenni az öltözőből. Ilyenkor elnézést kért, és az asztal felé fordulva gyorsan elfogyasztotta az ételt, de olyan ügyesen, hogy a jelenlevők észre sem vették.

Kétségtelen, hogy Maszujamát, a női szépség ragadta meg, amit Mangiku a színpadon érzékeltetett. Bármilyen különös is, ez a varázs az előadás után, az öltözőben sem tört meg. Mangiku levetkőzött; teste törékeny, ám egyértelműen férfitest volt. Az igazat megvallva Maszujama gyakran feszengett, amikor a tükör előtt ülő, csaknem meztelen Mangiku nőiesen csevegett egy-egy látogatóval, miközben a vállát púderozta. Ha Maszujama a kabuki régi híve is hátborzongatónak találta eleinte az öltözőben látottakat, vajon mit érzett volna az, aki idegenekedik a kabukitól, mert zavarba ejti az *onnagata?*

Maszujama azonban egyáltalán nem érezte kiábrándítónak, sőt megnyugodott, amikor egy-egy előadás után meglátta Mangiku testét, amit csak a vékony alsónemű takart, hogy felszívja az izzadságot. A látvány önmagában groteszk is lehetett volna, Maszujama rajongása azonban - lényegét tekintve, ha úgy tetszik - nem holmi külső látnivalóban gyökerezett, éppen ezért a meztelen Mangiku látványa nem rombolhatta szét. Mangiku levetkőzött ugyan, de látszott, hogy bőre alatt számtalan pompás jelmezt visel; meztelensége csupán múló megnyilatkozás volt. Színpadi varázsának titka valahol mélyen a lényében rejtőzött.

Maszujamának kimondhatatlan örömöt okozott, amikor egy nagy alakítás után az öltözőben tovább nézhette Mangikut. Az eljátszott szerep heves érzelmei egy ideig még teste körül lebegtek, mint a lemenő nap izzó korongja vagy a hold a hajnali égbolton. A klasszikus tragédia fennköltt érzelmei - a földi életben szinte ismeretlen érzelmek - látszólag történelmi eseményekhez kapcsolódnak - az örökösödési viszályok, a tisztogató hadjáratok, a polgárháborúk világához -, valójában azonban függetlenek a koroktól. Ezek az érzelmek egy stilizált, groteszkül tragikus, a régi fametszetekhez hasonlóan rikító színekkel megfestett világba illenek. Elviselhetetlen

fájdalom, emberfölötti szenvedély, sorvasztó szerelem, rettentő öröm, a körülmények pusztító csapdájában vergődő emberek bánata - Mangiku testét ezek az érzelmek gyötörték a színpadon. Csodálatra méltó, hogy gyenge alkata mindezt egyáltalán kibírta, hogy a törékeny test nem roppant össze.

Lett légyen bárhogy is, Mangiku egy perccel korábban még ezeket a nagyszabású érzéseket élte át, és pontosan azért ragyogta be a színpadot, mert a megjelenített érzelmek teljesen ismeretlenek voltak a nézőközönség számára. Lehet, hogy ez minden színpadi szereplőre érvényes, de a kortárs színészek körül talán senki nem élte át ennyire őszintén a hétköznapi élettől oly távol álló érzelmeket.

Az *Ajamegusza* egyik bekezdésében ez olvasható: "Az *onnagata* leglényegesebb ismérve, hogy bájos. Hiába szép azonban az *onnagata*, bájos nem lehet, ha mozdulatai erőltetettek. Ha tudatosan törekszik a kecsességre, csak otromba hatást kelthet. Ezen okból, soha nem lehet tökéletes az az *onnagata*, aki a hétköznapi életben nem nőként viselkedik. Amikor színpadra lép, minél inkább igyek-szik nőnek látszani, annál inkább tűnik majd férfinek. Vallom, hogy minden azon múlik, miként viselkedik a színész a színpadon kívül."

Miként viselkedik a színész a színpadon kívül... Igen, Mangiku mozgása és beszéde a színpadon kívül is teljességgel nőies volt. Ha Mangiku a hétköznapokban férfiként viselkedett volna, azok a pillanatok, amelyekben az eljátszott *onnagata*-szerep hevülete most fokozatosan, akár a dagály nyoma a parton, a hétköznapok nőiségébe olvadt, merev választóvonalként ékelődtek volna a föld és a víz közé, rideg falat emeltek volna az álom és a valóság közé. A hétköznapok szerepjátszása táplálta a színpadi szerepjátszást. Maszujama meggyőződése szerint erről ismerszik meg az igazi *onnagata*. Az *onnagata* az álom és a valóság tiltott szerelmének a gyermeke.

3.

Amikor az előző nemzedék kiöregedett színészei mind meghaltak, a színfalak mögött Mangiku lett a legfőbb tekintély. *Onnagata*-tanítványai kiszolgálták, mintha csak az inasai lennének; a színpadon - a hercegnő vagy a nagyasszony komornáiként - és az öltözőben egyaránt a rangidősnek kijáró tisztelettel vették körül.

A Szanokava család címerével díszített függönyt félrehúzva bárki lépett is be Mangiku öltözőjébe, különös érzés kerítette hatalmába: az elbűvölő szentélyben nem talált férfit. Itt még a társulat tagjai is úgy érezték, hogy egy nő van a közelükben. Valahányszor Maszujamának valami dolga akadt Mangiku öltözőjében, még be sem lépett, azonnal és rendkívül elevenen érezte a másik nem közelségét.

A társulat ügyeit intézendő, Maszujama időnként megfordult a táncosnők öltözőiben is. A helyiségekben már-már fojtogató nőiség fogadta, az érdes bőrű lányok, elterülve, mint az állatok a ketrecekben, unott pillantásokat vetettek felé, de Maszujama soha nem érezte magát olyan határozottan idegennek, mint Mangiku öltözőjében; az igazi nők közelében soha nem érezte magát valóban

férfinak.

A színtársulat tagjai korántsem voltak barátságosak Maszujamához. Maszujama tudta, hogy a háta mögött sustorognak, tiszteletlennek tartják, vagy nagyképűséggel vádolják, csak mert valami egyetemre járt. Azt is tudta, hogy bosszantja őket aprólékos ragaszkodása a történelmi tényekhez. A kabuki világában az iskolázottság fabatkát sem ér, ha nem kíséri művészi tehetség.

Szerencsére akadt, ami kárpótolta Maszujamát. Mangiku néha szívességet kért valakitől - természetesen csak akkor, ha jó hangulatban volt -, ilyenkor az öltözőasztalnál hátrafordult, biccentett és elmosolyodott. A tekintetéből sugárzó megfoghatatlan vonzerő láttán Maszujama ezekben a pillanatokban úgy érezte, semmi mást nem kíván, csak hogy ezt az embert szolgálhassa. Mangiku mindig megőrizte méltóságát: mindig megtartott egy bizonyos távolságot, bár kétségtelenül tisztában volt vonzerejével. Ha valódi nő lett volna, egész testét átjárja a tekintetéből sugárzó varázs. Az *onnagata* varázsa azonban csak egy felcsillanás, de ez elég ahhoz, hogy önállóan létezzen és érzékeltesse az örök nőiséget.

Véget ért a *Hacsidzsin kormányzó kastélya*, a műsor első része. Mangiku levette a jelmezt és a parókát, amit Hinaginu úrnő szerepében viselt, és fürdőköpenyben ült a tükör előtt. A műsor következő részében nem kellett színpadra lépnie. Maszujama az öltözőben várta, hogy lemenjen a függöny; értesítették, hogy Mangiku hívatja. A tükör hirtelen karmazsin lángra lobbant, amikor Mangiku belépett; a selyemköntös suhogása jelezte közeledtét. Három tanítványa és öltöztetője kísérte, hogy segítse róla és elrakja, amire már nem volt szükség. Távoztak, akiknek távozniuk kellett, mindössze néhány tanítvány maradt a hibacsi körül a szomszédos helyiségben. Az öltözőre néma csend telepedett. A folyosón elhelyezett hangosbemondóból beszűrődött a kalapácsütések hangja, ahogy a színpadmunkások szétszedték a díszleteket. November vége felé járt; a kórtermet idéző rideg ablaküveget pára homályosította be. Az öltözőasztal mellett egy míves zománcozott vázában fehér krizantémok hajlottak kecsesen. Mangiku szerette ezt a virágot, talán mert művésznevének "tízezer krizantém" volt a jelentése.

Mangiku egy hatalmas bíborvörös selyempárnán ült. - Megkérhetném, hogy beszéljen a Szakuragi utcai úrral? (Mangiku régiesen, a lakóhelyük alapján emlegette tánc- és énektanárait.) Azt hiszem, én nem tudnám elmondani neki. - Beszéd közben mereven a tükörbe bámult. A fal mellől Maszujama Mangiku tarkóját látta és a tükörben az arcát, ami még mindig Hinaginu maszkját viselte. Mangiku nem Maszujamát nézte, saját arcát tanulmányozta. A színpadi erőfeszítésektől a kipirultság átsütött a púderen, akár a reggeli napfény a vékony jégrétegen. Mangiku Hinaginut nézte.

És valóban őt látta a tükörben: Hinaginut, akit most alakított, Hinaginut, Mori Szanzaemon Josinari lányát, az ifjú Szató Kazuenoszuke fiatal feleségét. Az alattvalói hűség örökre elszólította mellőle a férjét, és Hinaginu öngyilkos lett, hogy hű maradhasson a házastársi kapcsolathoz, "melynek szálai oly gyengék voltak, hogy soha nem háltunk együtt". A tükörben már csak Hinaginu szelleme látszott, és Mangiku tudta, hogy lassan az is távozik a testéből. Te-

kintetével követte őt, ám ahogy a szerep heves szenvedélyeinek izzása csillapodott, Hinaginu arca is elhalványult. Mangiku elbúcsúzott tőle. Még hét előadás volt hátra. Hinaginu vonásai holnap bizonyosan visszatérnek Mangiku képlékeny arcára.

Maszujama a révedező Mangikut figyelte, és gyengéden elmosolyodott. Mangiku hirtelen hátrafordult. Mindvégig érezte Maszujama tekintetét, de a rászegeződő szemekhez szokott színész közömbösségével folytatta mondandóját. - A hangszeres részekről van szó. Sajnos túl rövidek. Természetesen így is végig tudom mondani, ha igyekszem, de annyira elcsúfít mindent. - Mangiku az új zenés darabra utalt, amit a következő hónapban készültek bemutatni. - Maszujama úr, mi erről a véleménye?

- Azt hiszem, igaza van. Nyilván arra a részre gondol, ami az után jön, hogy "Mily hosszú a nap Szeta kínai hídja mellett."

- Igen, pontosan. Mi-ily ho-osszú a na-ap... - Mangiku elénekelte a kérdéses részt, karcsú ujjaival a taktust ütötte.

- Megmondom neki. Biztos vagyok benne, hogy a Szakuragi utcai úr meg fogja érteni.

- Nem kellemetlen ez önnek? Szégyellem magam, hogy mindig akadékoskodom.

Mangiku általában úgy vetett véget egy beszélgetésnek, hogy felállt, amikor a maga részéről befejezettnek tekintette. - Elnézést kérek, meg kell fürödnöm - mondta. Maszujama félrehúzodott az öltöző szűk bejáratából, hogy Mangiku elférjen mellette. Mangiku enyhén meghajtotta a fejét, és egyik híve kíséretében kiment a folyosóra. Kicsit hátrafordult, és mosolyogva ismét meghajtotta a fejét. A vörös festék kimondhatatlanul vonzóvá tette a szemét. Maszujama érezte, hogy Mangiku tökéletesen tisztában van az érzelmeivel.

4.

A tervek szerint a társulat ugyanabban a színházban maradt egész november, december, január folyamán, és a januári műsor máris szóbeszéd tárgya volt. Egy kortárs darab bemutatójára készültek. A fiatal szerző, aki életkorához képest talán túlzottan is magabiztos volt, számtalan feltételt szabott. A bonyolult egyeztetések során Maszujama lázas igyekezettel próbálta összehozni a szerzőt a színészekkel és a színház vezetőségével. A feladattal éppen azért bízták meg Maszujamát, mert őt értelmiséginek tartotta mindenki.

A szerző egyik kikötése az volt, hogy a darabot egy tehetséges fiatalember rendezze, akiben ő megbízott. A vezetőség beleegyezett. Mangiku is, bár nem lelkesedett. Aggályait így fogalmazta meg: - Ez természetesen csak feltételezés, de ha ez a fiatal rendező nem érti igazán a kabukit, és értelmetlen követelésekkel áll elő, akkor nagyon nehéz lesz szót értenünk. - Mangiku szívesebben dolgozott volna egy idősebb, érettebb - értsd: engedékenyebb - rendezővel.

A műsorra tűzött darab egy tizenkettedik századi regény, a *Bár megváltoztathatnám őket!* modernizált színpadra írt változata volt. Mivel az új bemutatón nem a megszokott stáb dolgozott, a társulat igazgatója Maszujamára bízta az előkészületek irányítását. Maszujama megrettent a feladat nagyságától, de a darabot kitűnőnek tartotta, ezért úgy érezte, megéri a fáradságot.

Amikor elkészült a szövegkönyv és kiosztották a szerepeket, de-

cember közepe táján egy előzetes megbeszélést tartottak a színháztulajdonos irodájából nyíló fogadószobában. A megbeszélésen részt vett a produkció felelős vezetője, a szerző, a díszlettervező, a színészek és Maszujama. A szobában meleg volt, és napfény áradt be az ablakokon. Maszujama az előzetes megbeszéléseket szerette a legjobban. Ez mindig olyan volt, mint amikor kiterítik a térképet, és megtervezik a kirándulást: hol szállunk fel a buszra és honnan megyünk majd gyalog? Lesz-e ott ivóvíz? Hol fogunk ebédelni? Honnan a legjobb a kilátás? Vonattal jöjjünk viszafelé? Vagy szánjunk rá több időt és jöjjünk inkább hajóval?

Kavaszaki, a rendező késett. Maszujama nem látta egyetlen rendezését sem, de sok mindent hallott róla. Fiatal kora ellenére őt kérte fel egy állandó társulat, hogy Ibsent és modern amerikai darabokat

Komoróczky Tamás: Performance installáció

rendezzen náluk, és Kavaszaki olyan sikereket ért el, különösen az utóbbiakkal, hogy az egyik lap neki ítélte az évad legjobb színházi rendezőjének járó díjat.

Kavaszakin kívül már mindenki ott volt. A díszlettervező, aki képtelen volt várakozni, rögtön belevetette magát a munkába: vázlatokat készített egy nagy füzetbe, amit a többiek javaslatainak szentelt, és ceruzája végével türelmetlenül kopogott az üres lapokon, mintha szét akarna robbanni az ötletekről. A felelős vezető végül szapulni kezdte a hiányzó rendezőt: - Én elhiszem, hogy nagyon tehetséges, de ebből a késésből is kiderül, hogy milyen fiatal. A színészeknek majd segíteniük kell.

Ekkor kopogtak az ajtón, és az egyik titkár bevezette Kavaszakit. Kába tekintettel lépett be, mintha bántaná az erős fény, és némán, kényszeredetten meghajtotta magát a többiek felé. Több mint száz-

nyolcvan centi magas volt, arca markáns, férfias, de rendkívül érzékeny. Hideg téli nap volt, Kavaszaki azonban csak egy vékony, gyűrött esőkabátot viselt, alatta pedig, mint hamar kiderült, téglaszín kordbársony zakót. Hosszú, egyenes szálú haja a szemébe, sőt, az orra hegyéig lógott, időnként kénytelen volt hátrasímítani. Maszujama meglehetősen kiábrándítónak találta az első benyomást. Feltételezte, hogy egy ilyen kiemelkedő képességű férfi valamilyen módon elhatárolja magát a tárdadalom sablonjaitól, Kavaszaki azonban pontosan úgy öltözött és viselkedett, ahogy a modern színházi körökben minden tipikus fiatalember.

Kavaszaki elfoglalta az asztalfőn kínált helyet. Nem tiltakozott a szokásos udvarias módon a megtiszteltetés ellen. Egyfolytában a szerzőt, közeli barátját figyelte; amikor a színészek bemutatkoztak, egy-egy szóval üdvözölte őket, aztán rögtön újra a szerzőt nézte. Maszujama ismerte ezt az érzést. A modern színházi körökhöz és fiatal színészekhez szokott emberek általában feszengenek a kabuki színészek között, akik a színpadon kívül tekintélyes öreguraknak hatnak.

A színészek a legnagyobb udvariasság látszatát keltve és egyetlen barátságtalan szó nélkül is éreztették Kavaszakival lenézésüket. Maszujama véletlenül Mangiku arcára pillantott. Mangiku szerényen magába mélyedt, az elbizakodottság legkisebb jelét sem mutatta; a többiektől eltérően a lenézés sem látszott rajta. Maszujama most minden eddiginél jobban csodálta és tisztelte Mangikut.

Amikor végre mindenki jelen volt, a szerző nagy vonalakban ismertette a darabot. A gyerekkori alakításoktól eltekintve pályafutása során Mangiku most kapott először férfiszerepet. A cselekmény egy magasrangú tisztviselőről szólt, akinek két gyereke van, egy fiú és egy lány. Természetük egyáltalán nem felel meg a nemüknek. A fiúból (valójában a lányból) generális, a lányból (valójában a fiúból) a Szenjóden, a császári szeretők palotájának első udvarhölgye lesz. Később, amikor fény derül az igazságra, a valódi nemüknek megfelelő életre térnek át: a fiú megnősül, a lány férjhez megy egy tanácsoshoz, és minden jól végződik.

Mangiku a lány szerepét kapta, aki valójában fiú. Bár férfiszerep volt, Mangiku csak az utolsó jelenet néhány percében jelent meg férfiként a színpadon. Egészen addig igazi *onnagata*ként kellett viselkednie, a Szenjóden első udvarhölgyének szerepében. A szerző és a rendező egyaránt azt az utasítást adták Mangikunak, hogy mindvégig, beleértve az utolsó jelenetet is, nőként viselkedjen. A darab egyik érdekes vonása az volt, hogy egyértelműen kigúnyolta a kabuki hagyományos *onnagata*-felfogását. Az udvarhölgy valójában férfi, ahogyan férfi a szerepet alakító színész is. De nemcsak erről volt szó. Mangiku, aki egyszerre férfi és *onnagata*, a színpadon kívül is két szinten kellett, hogy viselkedjen, és ez jócskán eltér attól az egyszerű esettől, amikor a színész a hatás kedvéért női jelmezt ölt.

Kavaszaki Mangikuhoz intézett első szavai így hangzottak: - Örömmel venném, ha végig nőt alakítana. Egyáltalán nem számít, ha az utolsó jelenetben is nőként viselkedik. - Hangja kellemesen, tisztán csengett.

- Valóban? Ha nincs ellenére, hogy így játsszam a szerepet, ezzel csak megkönnyíti a dolgomat.

- Semmiképpen nem lesz könnyű. Ebben biztos vagyok - mondta Kavaszaki határozottan. Amikor ilyen erélyesen beszélt, arca kipirult, mintha lámpát gyújtottak volna a bőre alatt. Ellentmondást nem tűrő hangja szinte hálót borított a jelenlévőkre. Maszujama tekintete megkereste Mangikut. Mangiku illedelmesen kuncogott, kezét a szája elé tartotta. A többiek megkönnyebbülten nyugtázták, hogy nem sértődött meg.

- Nos, akkor hallgassák meg a szöveget - mondta a szerző. Dülledt szemét, amit a vastag szemüveglencse a kétszeresére nagyított, az asztalon fekvő kéziratra irányította, és olvasni kezdett.

5.

Néhány nap múlva, amint a színészek ideje engedte, elkezdődtek a szereppróbák. Az összpróbákra csak később, a hónap vége és a következő műsor kezdete közötti egy-két napban kerülhetett sor. Addigra mindent ki kellett dolgozni, különben nem állt volna össze az előadás.

Amikor elkezdődtek a szereppróbák, mindenki számára nyilvánvalóvá vált, hogy Kavaszaki idegenként bolyong közöttük. Fogalma sem volt a kabukiról, minden egyes szakszót külön el kellett magyarázni neki, a rendező így maximálisan Maszujamától függött. Amikor az első próba véget ért, Maszujama azonnal meghívta Kavaszakit egy italra.

Maszujama tudta, hogy az ő helyzetében egyenesen vétek a rendezővel szövetkezni, de úgy gondolta, tökéletesen érti, min megy keresztül Kavaszaki. A fiatalembernek határozott nézetei voltak, józanul gondolkodott és kamaszos lelkesedéssel vetette bele magát a a munkába. Maszujama azt is megértette, hogy a szerző miért találta olyan vonzónak Kavaszaki jellemét. Kavaszaki őszinte fiatalosságát valamiféle tisztító erőnek, a kabuki világában teljesen ismeretlen elemnek érezhette. Maszujama azzal igazolta közeledését Kavaszakihoz, hogy ezt az erőt megpróbálja a kabuki szolgálatába állítani.

Az utolsó decemberi előadást követő napon, két nappal karácsony után végül elkezdődtek az összpróbák. Az évvégi sürgölődés még a színház és az öltöző ablakain keresztül is érződött. A próbateremben egy rozoga íróasztalt toltak az ablak elé. Kavaszaki és Maszujama egyik feljebbvalója - a színpadmester - az ablaknak háttal ültek, Maszujama Kavaszaki mögött. A színészek a fal mellett a tatamin foglaltak helyet, és középre mentek, amikor rájuk került a sor. A színpadmester súgott, ha valamelyikük elakadt.

Kavaszaki és a színészek között szikrázott a levegő. - Itt álljon fel, amikor azt mondja: "Bárcsak elmehetnék Kavacsihoz és végezhetnénk." Aztán menjen a színpad jobb szélére az oszlophoz.

- Ennél a résznél képtelenség felállni.

- Kérem, próbálja meg úgy csinálni, ahogy mondtam. - Kavaszaki mosolyt erőltetett az arcára, de látszott, hogy elsápad a sértett büszkeségtől.

- Ha jövő karácsonyig kéri, hogy álljak fel, akkor sem tudom megtenni. Ennél a résznél nekem töprengenem kell. Hogy sétálhatnék át a színpadon, miközben gondolkodom?

Kavaszaki nem válaszolt, de lerítt róla, hogy felháborítja ez a

hangnem.

Egészen más volt a helyzet, amikor Mangikura került a sor. Ha Kavaszaki azt mondta "Üljön le!", Mangiku leült, ha azt mondta "Álljon fel!", felállt. Minden utasítást ellenkezés nélkül teljesített. Mangiku szerette ugyan a szerepet, de Maszujama szerint ez nem indokolta teljesen, hogy miért sokkal engedelmesebb, mint azt a próbákon megszokták tőle.

Maszujamának éppen akkor kellett elmennie valamilyen ügyben, amikor az első felvonásbeli szerepe végén Mangiku visszaült a tatamira. Amikor visszatért a próbaterembe, a következő kép fogadta: Kavaszaki szinte elterülve az íróasztalon figyelmesen követte a próbát, még arra sem volt gondja, hogy a szeméből kisimítsa a haját. Keresztbe font karjára támaszkodott, a kordbársony zakó alatt válla reszketett az elfojtott dühtől. Maszujamától jobbra a fehér falon egy ablak volt; egy léggömb himbálózott az északi szélben, a papírszalag évvégi árleszállítást hirdetett. A kemény, szeles felhőket mintha krétával rajzolták volna a fakékek égre. Egy Inari-szentélyt is látott és egy apró piros kaput egy régi épület tetején a közelben. Távolabb jobbra Mangiku ült egyenesen a tatamin. Ölében a nyitott szövegkönyv, zöldesszürke kimonója testére simult. Az ajtóból Maszujama nem látta Mangiku egész arcát, de oldalról a szeme teljesen nyugodt volt, a gyengéd tekintet Kavaszakira szegeződött.

Maszujama egy pillanatra megborzongott a félelemtől. Lépett egyet, de alig bírt bemenni a próbaterembe.

6.

Aznap délután Mangiku az öltözőjébe hívatta Maszujamát. Maszujama szokatlan szorongást érzett, amikor, mint már oly sokszor, lehajtotta a fejét a bejárati függöny előtt. Mangiku széles mosollyal köszöntötte a bíbor párna magasából, és süteménnyel kínálta, amit valamelyik látogatójától kapott.

- Mi a véleménye a mai próbáról?

- Kérem? - Maszujamát meghökkentette a kérdés. Ilyen dolgokban Mangiku soha nem volt kíváncsi a véleményére.

- Milyennek látta?

- Ha minden olyan jól halad mint ma, azt hiszem, nagy siker lesz a darab.

- Valóban így gondolja? Kimondhatatlanul sajnálom Kavaszaki urat. Rendkívül nehéz a dolga. A többiek olyan lekezelően viselkedtek vele, hogy egész ideges lettem. A próbán bizonyára észrevette, hogy elhatároztam, úgy játszom el a szerepet, ahogy Kavaszaki úr kéri. Magam is pontosan így játszanám, és valamelyest talán megkönnyítem Kavaszaki úr dolgát, ha más nem is hajlandó segíteni neki. Én nem szólhatok a többieknek, de nyilván feltűnik majd nekik, hogy mindig mindenben engedelmeskedem, hiszen tudják, hogy általában milyen nehéz eset vagyok. Ez a legkevesebb, amit megtehetek Kavaszaki úr védelmében. Szégyen volna, ha senki sem segítene neki, amikor annyira igyekszik.

Maszujamát nem kavarta fel, amit Mangiku mondott. Valószínűleg Mangiku maga sincs tisztában vele, hogy szerelmes, gondolta, hiszen olyannyira hozzászokott már, hogy ezt az érzést emelkedettebb szinten mutatja be. Maszujama a maga részéről meg volt győ-

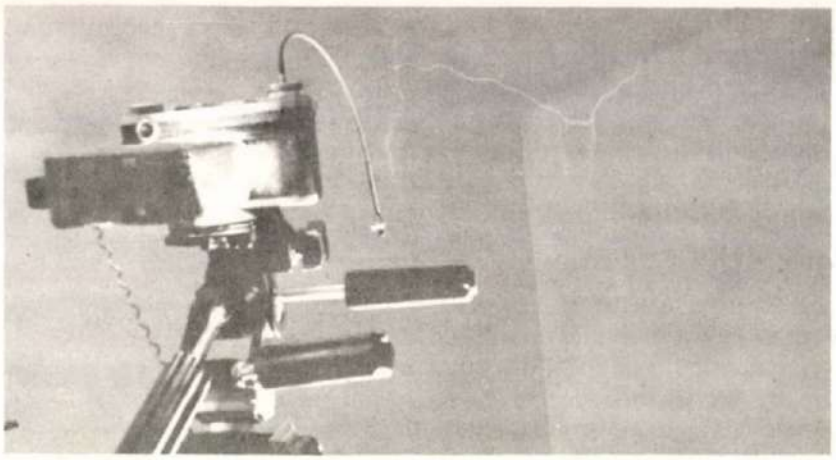

Kiss Péter: Villám/1

ződve róla, hogy Mangiku érzelmei - nevezzük bárhogyan is - a legkevésbé sem méltók hozzá. Mangikutól jóval áttetszőbb, mesterkéltebb, esztétikaibb érzelemnyilvánítást várt.

Mangiku, tőle szokatlan módon, meglehetősen fesztelen tartásban, szinte ernyedten ült öltözőasztalánál. A tükörben vörös őszirózsacsokor és Mangiku frissen borotvált tarkója látszott.

A színpadi próbákat megelőző napra Kavaszaki kétségbeesése megrendítővé vált. Amint befejeződtek a szerepróbák, rögtön meghívta Maszujamát egy italra; úgy nézett ki, mint aki végleg kimerítette erőtartalékait. Maszujama éppen nem ért rá, de két órával később, amikor megjelent a megbeszélt helyen, Kavaszaki még mindig ott várt rá. Újév előestéje ellenére a bár tömve volt, pedig ilyenkor általában minden szórakozóhely kong az ürességtől. Kavaszaki sápadtnak látszott, ahogy ott ült egyedül és iszogatott. Az a fajta volt, aki annál sápadtabb, minél többet iszik. Amikor Maszujama belépett a bárba és megpillantotta a fiatalember hamuszürke arcát, úgy érezte, hogy Kavaszaki méltánytalanul súlyos lelki terhet varrt a nyakába. Külön világban éltek; semmiféle udvariasság nem indokolhatta, hogy Kavaszaki kételyei és aggodalmai ilyen egyértelműen Maszujama vállára nehezedjenek.

Kavaszaki, ahogy Maszujama szinte elvárta tőle, finom szemrehányással fogadta őt; azzal gyanúsította, hogy kettős ügynök. Maszujama egy mosollyal vette tudomásul a vádat. Mindössze öt vagy hat évvel volt idősebb Kavaszakinál, de önbizalmát megedzette, hogy olyan emberek között élt, akik "ismerik a dörgést". Ugyanakkor kicsit irigyelte is Kavaszakit, akinek soha semmiért nem kellett megküzdenie, vagy legalábbis nem igazán. Maszujamát korántsem az erkölcsi integritás hiánya tette közömbössé a rosszindulatú szóbeszédekkel szemben, most, amikor biztos helye volt a kabukihierarchiában; közömbössége azt fejezte ki, hogy elhatárolja magát attól a fajta őszinteségtől, ami összetörheti őt.

Kavaszaki beszélt. - Elegem van az egészből. Alig várom, hogy a premier napján felmenjen a függöny és eltűnhessek. Holnap kezdődnek a színpadi próbák! Ez több, mint amit el tudnék viselni, amikor

ennyire undorodom. Soha nem volt még ilyen rossz megbízatásom. Elérkeztem a határaimhoz. Soha többé nem próbálkozom olyan világgal, ami ennyire távol áll tőlem.

- Hát nem erre számított az elejétől fogva? A kabuki végtére is egészen más, mint a modern színház - mondta Maszujama ridegen.

Meglepő volt, amit Kavaszaki ezután mondott. - Mangikut a legnehezebb elviselni. Tényleg nagyon nem kedvelem. Soha többé nem fogok vele dolgozni. - Kavaszaki a bodor füstbe bámult, mint valami láthatatlan ellenség arcába.

- Ezt nem hittem volna. Nekem úgy tűnik, Mangiku mindent megtesz az együttműködés érdekében.

- Ezt miből gondolja? Ugyan mit tesz meg? Engem nem nagyon zavar, ha a próbákon a színészek nem hallgatnak rám, vagy megpróbálnak elbizonytalanítani, vagy akár szabotálják az egész munkát, de Mangikun egyszerűen képtelen vagyok eligazodni. Egyfolytában csak bámul rám azzal a csúfondáros mosolyával. Tulajdonképpen teljesen hajthatatlan, és úgy kezel, mint valami tudatlan zöldfülűt. Ezért csinál mindig mindent úgy, ahogy kérem. A színészek közül egyedül ő tartja be az utasításaimat, és ettől csak idegesebb leszek. Pontosan tudom, hogy mit gondol magában: "Ha így akarod, így csinálom, de ne várd tőlem, hogy vállaljam a felelősséget." Ezzel bombáz egyfolytában, szótlanul, és ennél rosszabb szabotázst elképzelni sem tudok. Ő a legpimaszabb az egész társaságból.

Maszujama döbbenten hallgatta, de nem tárta Kavaszaki elé az igazságot. Még azt is habozott a tudomására hozni, hogy Mangiku mindvégig segíteni igyekezett, ami sokkal kevesebb volt az igazságnál. Kavaszaki zavarban volt, mert nem tudta, hogy reagáljon ennek a világnak a teljesen ismeretlen érzelmeire; ha tudomást szerez Mangiku érzéseiről, könnyen azt gondolhatta volna, hogy ez csak egy újabb kelepce. Túlságosan tisztán látott: bármilyen jól értette is a színház elveit, a szövegek mögött megbúvó sötét, esztétikai tartalmat nem tudta felfedezni.

Eljött újév napja és azzal együtt az új műsor premierje.

Mangiku szerelmes volt. Élesszemű tanítványai kezdtek el először sugdolózni. Maszujama, Mangiku öltözőjének gyakori látogatója, szinte azonnal érzékelte a levegőben. Mangiku úgy burkolózott be a szerelmébe, mint selyemhernyó a gubójába, hogy hamarosan pillangóként bújjon elő. Az öltöző volt szerelme gubója. Mangiku alapjában véve visszahúzódó természet volt, és az utcák általános újévi izgalma most különlegesen emelkedett némaságot kölcsönzött öltözőjének.

A premier estéjén, ahogy Maszujama elhaladt Mangiku öltözője mellett, észrevette, hogy az ajtó tárva-nyitva van, és úgy döntött, benéz. Hátulról látta Mangikut; teljes jelmezben ült a tükör előtt, várta, hogy színpadra szólítsák. Maszujama hosszasan nézte Mangiku köntösének levendulakékjét, a bepúderezett és félig előbukkanó váll finom ívét, a fényes, fekete parókát. Ezekben a pillanatokban az elhagyatott öltözőben Mangiku úgy nézett ki, mint egy elmélyülten szövő nő; szerelmét szövögette, és örökre szövögetni fogja, gondolatai folyton máshol jártak.

Maszujama ösztönösen megértette, hogy ezt az *onnagata*-szerelmet

kizárólag a színpad táplálja. Egész álló nap jelen volt a színpad; a színpad, ahol a szerelem szakadatlanul ágál, bánkódik, vért ont. Mangiku fülében állandóan a szerelem fennkölt magasságait dicsőítő muzsika zengett, és teste minden egyes elragadó mozdulata a szerelmet szolgálta. Mangiku egész lénye a szerelemről árulkodott. A fehér *tabi*ba bújtatott lábujjai, a karlyukakban felderengő alsó kimonó csábító színei, hosszú, hattyúszerű tarkója, mind, mind a szerelmet szolgálták.

Maszujama biztosra vette, hogy Mangiku a színpadi szerepek fennkölt érzelmeiből veszi majd az útmutatást szerelme gyakorlásához. Egy átlagos színész hajlamos arra, hogy valódi életének érzelmeivel gazdagítsa alakításait, de nem így Mangiku. Amikor Mangiku szerelmes lett, Jukihime, Omiva, Hinaginu és a többi tragikus hősnő siettek a segítségére.

A szerelmes Mangiku mindazonáltal megdöbbentette Maszujamát. A való életben Mangiku most ugyanazokat a fennkölt érzéseket táplálta, amelyeket, érzéki képességeit rideg lángokba burkolva, a színpadon megjelenített; ugyanazokat a tragikus érzelmeket, amelyek után Maszujama oly odaadóan vágyakozott középiskolás kora óta. De ezeknek az érzelmeknek a tárgya a kabuki-világ szempontjából tudatlan - igaz, valamelyest tehetséges - ember volt; csupán egy fiatal, átlagos külsejű rendező, aki mindössze azzal érdemelhette ki Mangiku szerelmét, hogy idegen volt; egy fiatal utazó, aki hamarosan távozik a kabuki világából és soha nem tér vissza.

7.

A *Bár megváltoztathatnám őket!* című darabot lelkesen fogadták. Bejelentett szándéka ellenére Kavaszaki nem távozott a premier után. Minden nap megjelent a színházban, és az előadásról panaszkodott, ide-oda rohangált a színpad alatti folyosókon, kiváncsian babrált a süllyesztő vagy a *hanamicsi* szerkezeteivel. Van benne valami gyerekes, gondolta Maszujama.

A kritikák dicsérték Mangikut. Maszujama mindegyiket gondosan megmutatta Kavaszakinak, de az csak lebiggyesztette az ajkát, mint egy durcás gyerek, és összesen ennyi hozzáfűznivalója volt: - Jó színészek. De nem volt semmi *rendezés*. - Maszujama természetesen

Kiss Péter: Villám/2

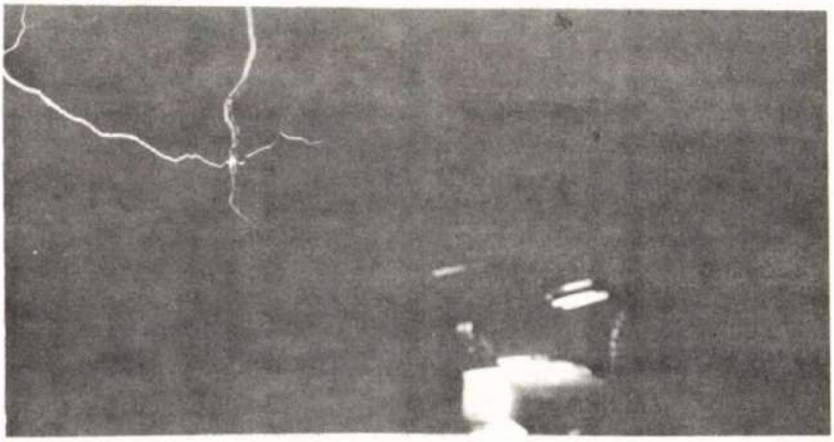

nem továbbította ezeket a nyers szavakat Mangiku felé, és Kavaszaki is magához képest a legjobban viselkedett, amikor Mangikuval találkozott. Maszujamát ennek ellenére bosszantotta, hogy Mangiku, aki teljesen érzéketlen volt mások érzései iránt, biztosra vette, hogy Kavaszaki tisztában van az ő jó szándékaival. Kavaszakit azonban teljesen hidegen hagyták mások érzései. Ez volt Kavaszaki és Mangiku egyetlen közös vonása.

Egy héttel az első előadás után Maszujamát hívatták Mangiku öltözőjébe. Mangiku asztalán újévi sütemények hevertek és néhány amulett meg talizmán abból a templomból, ahol imádkozni szokott. A süteményeket nyilván a tanítványoknak szánta. Mangiku rátukmált Maszujamára néhány édességet, ami jó hangulatáról árulkodott.

- Kavaszaki úr járt itt az imént - mondta.

- Igen, találkoztam vele.

- Nem tudom, vajon itt van-e még.

- Azt hiszem, megvárja a darab végét.

- Mondott valamit arról, hogy van-e elfoglaltsága ma este?

- Nem, nem mondott semmi ilyesmit.

- Akkor megkérném egy szívességre.

Maszujama olyan hivatalos képet vágott, amilyen csak tellett tőle. - Mi volna az?

- Ma este, amikor, tudja, vége az előadásnak... szóval ma este... - Mangiku elpirult. Hangja a szokásosnál is tisztább és élesebb volt. - Ma este, amikor vége az előadásnak, azt gondoltam, meghívnám vacsorázni. Kérem, kérdezze meg, hogy ráér-e.

- Megkérdezem.

- Rettenetes vagyok, hogy ilyesmit kérek magától, igaz?

- Ugyan, ne aggódjon. - Maszujama érezte, hogy Mangiku kalandozó tekintete megpihen rajta és próbálja kifürkészni az arcát. Mintha valami felindultságot várt , sőt, kívánt volna Maszujamától. - Rendben van - mondta Maszujama és rögtön fel is állt -, beszélek vele.

Maszujama alig ért ki az előcsarnokba, máris Kavaszakiba botlott, aki szemből jött felé; sorscsapásnak tűnt, hogy a szünetben, a nyüzsgő tömegben kell találkoznia vele. Kavaszaki modora kevéssé illett az előcsarnokot átható ünnepélyes hangulathoz. A fiatalemberre jellemző dölyfös viselkedés meglehetősen komikusnak hatott a komoly, ünnepi díszbe öltözött polgárok tolongó tömegében, akik mindössze szórakozni jöttek a színházba.

Maszujama félrevonta Kavaszakit az előcsarnok egyik szegletébe és elmondta neki Mangiku kérését.

- Kíváncsi vagyok, hogy most vajon mit akar tőlem. Meghív vacsorázni - ez mulatságos. Ráérek ma este, úgyhogy semmi okom, hogy nemet mondjak, bár nem igazán látom az értelmét.

- Gondolom, valamit meg szeretne beszélni a darabbal kapcsolatban.

- A darabbal kapcsolatban! Nekem arról nincs több mondanivalóm.

Ebben a pillanatban valami megmagyarázhatatlan ártó szándék - a színpadon ez a kisstílű gazemberek sajátja - kezdett érlelődni Maszujama szívében, bár maga sem vette észre; nem volt tudatában, hogy most ő is úgy viselkedik, mint egy darab szereplője. - Örülnie

Puszta Dóra 1989-ben végzett a budapesti bölcsészkaron. Fordításai az Európa és a Maecenas kiadónál, valamint a Nagyvilágban megjelenés előtt állnak.

kellene, hiszen a vacsorameghívás nagyszerű alkalmat kínál, hogy mindent elmondjon neki, amit gondol, és még csak szépítgetnie sem kell a dolgokat.

- De akkor is -

- Szerintem nem lesz hozzá mersze.

A megjegyzés sértette a fiatalember büszkeségét. - Rendben. Elmegyek. Mindig is tudtam, hogy előbb-utóbb alkalmam lesz kipakolni. Kérem, mondja meg neki, hogy örömmel teszek eleget a meghívásnak.

Mangiku a műsor utolsó részében is szerepelt, és csak az előadás vége után ért rá. A színészek ilyenkor általában gyorsan átöltöznek és elrohannak a színházból, de Mangiku a sietség legkisebb jelét sem tanúsította, ahogy felvett egy pelerint és egy tompaszínű sálat a kimonó fölé. Várta Kavaszakit. Amikor Kavaszaki végül megjelent, kurtán köszöntötte Mangikut, még azzal sem törődött, hogy kezét kivegye a kabátja zsebéből.

A tanítvány, aki "komornájaként" szolgálta Mangikut, berohant az öltözőbe, mintha valami súlyos szerencsétlenségről hozna hírt. - Esik a hó - mondta meghajolva.

- Nagyon esik? - Mangiku az arcához érintette pelerinjét.

- Nem, csak szállong.

- Szükségünk lesz egy esernyőre, míg kimegyünk a kocsihoz - mondta Mangiku. A tanítvány elfutott egy esernyőért.

Maszujama elkísérte őket a színpad bejáratához. Az ajtónálló gondosan egymás mellé készítette Mangiku és Kavaszaki cipőjét. Mangiku tanítványa kinn állt a hóban, egy nyitott ernyővel a kezében. A hó olyan ritkán esett, hogy szinte nem is látszott a szemközti sötét betonfal ellenében. Egy-két hópehely hullott a küszöbre.

Mangiku meghajolt Maszujama felé. - Indulunk - mondta. A sál mögött sejteni lehetett a mosolyát. A tanítványhoz fordult: - Köszönöm. Majd én viszem az ernyőt. Kérem, menjen és szóljon a sofőrnek, hogy kész vagyunk. - Mangiku Kavaszaki feje fölé tartotta az ernyőt. Ahogy Kavaszaki a kabátjában és Mangiku a pelerinjében elindultak egymás mellett, néhány hópehely repült - vagy inkább bukfencezett - le az ernyőről.

Maszujama nézte, ahogy távolodnak. Úgy érezte, mintha egy nagy, fekete, nedves esernyő nyílna ki csikorogva a szívében. Tudta, hogy az ábránd, ami akkor alakult ki benne, amikor gyerekkorában először látta Mangikut a színpadon, az ábránd, amit sértetlenül megőrzött még azután is, hogy csatlakozott a kabuki társulathoz, ebben a pillanatban darabokra tört, mint egy finom kristály, ami a magasból a földre hullott. Most már tudom, mi a kiábrándulás, gondolta Maszujama. Akár itt is hagyhatom a színházat.

Maszujama azt is tudta, hogy a kiábrándulással együtt megismert egy új érzést: a féltékenységet. Rettegett, hogy ez az új érzelem vajon hová vezeti majd.

Puszta Dóra fordítása